

Innspill til samarbeidsstrategien for barn i lavinntektsfamilier

Vi vil takke for muligheten for å komme med innspill til ny strategi for barn i lavinntektsfamilier. Norges idrettsforbund (NIF) har «Idrettsglede for alle» som vår visjon. Det fordrer at barn i lavinntektsfamilier har samme muligheter som andre barn å delta i idrett, noe vi vet ikke er tilfelle i dag.

NIF ønsker å komme med følgende innspill:

Generelt

NIF mener det er avgjørende at strategien viderefører prioritering av barns deltagelse i fritidsaktivitet uavhengig av familiens økonomi, og at oppfølging og realisering av Fritidserklæringen er et av flere sentrale mål i strategien.

NIF vil særlig understreke viktigheten av mekanismer for samarbeid mellom det offentlige og frivillige organisasjoner som organiserer fritidsaktiviteter for barn. For å realisere Fritidserklæringen må det være et godt samarbeid mellom det offentlige og frivilligheten både nasjonalt og lokalt i den enkelte kommune.

Tiltak som følger opp Fritidserklæringen

NIF ønsker at man i strategien særlig ser på hvordan man kan stimulere til den lokale implementeringen/oppfølgingen av Fritidserklæringens mål på kommunenivå. Her ønsker vi at man ser nærmere på hvordan man kan:

- Etablere indikatorer for oppfølging og realisering av *Fritidserklæringen*, og innhente informasjon om status i den enkelte kommunen for disse indikatorer
- Legge til rette for «Fritidskort pluss-ordninger», der man i tillegg til det varslede Fritidskortet etablerer kommunale tilleggsordninger som skal sikre at man er bevisst og finner løsninger for økonomiske eller andre barrierer som ikke blir ivaretatt av det ordinære Fritidskortet. Dette vil for eksempel gjelde barn i familier som ikke har råd til å betale den delen av deltakeravgift for fritidsaktivitet som ikke blir dekket av den nasjonale fritidskortordningen.
- Hvordan man ivaretar sosialtjenestelovens ansvar for at barn i familier som mottar sosialstønad også får dekket kostnadene til fritidsaktivitet, i tråd med formuleringene i rundskriv 35 til sosialtjenesteloven (punktene 4.17.1, 4.18.1.1, 4.18.2.6 og 4.18.3.39).

Særlig om Fritidskortet

Idrettsstyret behandlet på sitt møte 17. mars i år sak 67 (2019-2021) Økonomi som barriere, og gjorde der følgende vedtak:

1. *Norges idrettsforbund deler målet om å etablere et Fritidskort for alle mellom 6 og 18 år. Idrettsforbundet ønsker å delta aktivt i utformingen av fritidskortordningen for å sikre at den best mulig bidrar til realisering av Fritidserklæringen.*
Norges idrettsforbund mener at Fritidskortet:
 - *Skal følges av lokale «plussordninger» som i pilotkommunen Arendal, der det settes av ekstra midler for å sikre at barn i familier med dårlig råd får lik mulighet som andre til å delta i idretts- og annen fritidsaktivitet.*

- Skal ha tekniske løsninger som gjør det lett tilgjengelig for brukerne, ivaretar barns mulighet til selv å velge fritidsaktivitet og lett kan brukes av de frivillige organisasjonene som står for fritidsaktiviteten.
- Skal ivareta og støtte opp om frivillighetens kontroll over egne medlemsdata, valg av og mulighet til å utvikle digitale løsninger
- Skal være forbeholdt frivillige organisasjoner, og ikke bidra til å finansiere kommersielle aktører
- Ikke skal finansieres av spillemidler, da en statlig universell støtteordning til familiers kostnad til barns fritidsaktivitet ligger utenfor spillemidlenes formål.

Tidligere innspill til Kulturdepartementet i forbindelse med ny idrettsmelding

Norges idrettsforbund sendte 10. januar i år et omfattende innspill til Kulturdepartementet i forbindelse med en varslet ny idrettsmelding. Vi ønsker også å vise til den delen av innspillet som omhandlet *Økonomi som barriere* også i dette innspillet til samarbeidsstrategien, og legger det ved under. Hele innspillet er tilgjengelig her: <https://www.idrettsforbundet.no/nyheter/2020/norges-idrettsforbunds-innspill-til-idrettsmeldingen/> :

--

Økonomi som barriere

Gjennom Fritidserklæringen har myndighetene forpliktet seg til å ta ansvar for at alle barn kan delta i idretts-/fritidsaktivitet¹.

Mange barn og unge lever i familier som ikke har råd til å delta i idrettsaktiviteter, selv om kostnadsnivået er lavt. Barn og unge i familier med lav sosioøkonomisk status² deltar mindre enn halvparten så mye i idrett som barn og unge i familier med høy sosioøkonomisk status.

Den mest utsatte gruppen er barn og unge under 18 år som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. I 2017 gjaldt dette 106 000 barn. Dette tilsvarer 10,7 prosent av alle barn. Oslo har størst andel barn i lavinntektshusholdninger, mens Finnmark har den sterkeste økningen.

Strategiutvalget for idrett («Fjórtoft-utvalget») har i sin rapport av 8. juni 2016 en god beskrivelse av virkeligheten i norsk idrett på dette området, samt anbefalinger til det offentliges innsats. Særlig viktig fra deres rapport er:

- Beskrivelse av virkeligheten ute i idretten, og hva som trengs lokalt for å få alle med.
- Understreking av viktigheten av at idrettslag får gratis leie av kommunale idrettsanlegg for idrettsaktivitet for barn og unge.
- «Strategiutvalget for idrett anbefaler at regjeringen tar et initiativ, sammen med idretten, for å synliggjøre gode lokale løsninger for hvordan idrettslag, kommuner og NAV kan samarbeide for å håndtere økonomiske utfordringer knyttet til idrettsdeltakelse.»

Dette viktige arbeidet har, så vidt Norges idrettsforbund vet, ikke startet.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/felles-innsats-for-fritidsaktivitet-til-alle-barn/id2503226/>

² Ungdata: «Indikatoren er målt gjennom spørsmål om foreldrenes utdanning og tilgang til bøker og andre materielle ressurser i hjemmet. Ungdommene er delt inn i fem like store sosioøkonomiske grupper basert på mengden av ressurser.» <http://www.ungdata.no/Foreldre/Sosiooekonomisk-bakgrunn> Store Norske Leksikon: «sosioøkonomisk status, et samlemaal for utdanning, inntekt og yrker» (https://snl.no/sosial_ulikhet)

I ulike kommuner fins det ulike lokale regelverk og ulike tolkninger av eksisterende regelverk, noe som kan være til hinder for inkludering. Det vil være til stor hjelp for idretten at familier opplevde samme praksis over hele landet, spesielt når det gjelder økonomisk inkludering.

Norges idrettsforbund har klare forventninger til at alle organisasjonsledd i norsk idrett arbeider med å redusere økonomi som barriere. Dette innebærer ikke minst at særforbund og idrettslag må være bevisste på og bidra til å begrense og redusere kostnader til utstyr, reiser og treningsavgifter. De aller fleste idrettslag er bevisste kostnadene ved deltakelse i barneidretten, og omfordeler interne ressurser for å få alle med. Det er også viktig å begrense kostnadene i ungdomsidretten, og finne løsninger for alle som ikke har råd til å være med.

Idretten har utarbeidet verktøyet **ALLEMED** sammen med resten av det frivillige Norge (www.allemed.no). Verktøyet skal bidra til at idrettslagene blir mer bevisste på utfordringer og løsninger knyttet til økonomi som barriere.

Idretten og myndighetene har et felles ansvar for å få barn i familier med dårlig økonomi til å delta like mye i idrett (og andre fritidsaktiviteter) som andre barn. Det er viktig å avklare hvordan idretten og det offentlige kan samarbeide for å få nå alle.

Idretten har et særlig ansvar for å oppdage og reagere når barn og unge forsvinner fra idretten av økonomiske årsaker. Langt vanskeligere er det å fange opp de som aldri blir med i idrettslaget på grunn av dårlig økonomi.

Mange steder samarbeider idrett og kommune om «oppsøkende virksomhet» for å identifisere og rekruttere barn og ungdom til idretten. Et eksempel på prosjekt som fungerer er offentlig finansierte aktivitetsguider, som enkelte idrettsråd har. Aktivitetsguiden er et bindeledd mellom familien, fritidsaktiviteten og offentlige instanser. Aktivitetsguidene skal hjelpe barn og unge inn i aktivitet, ved å hjelpe familien med å finne et passende tilbud. Aktivitetsguiden kan komme hjem til familien for å svare på spørsmål, presentere lokale idrettstilbud og forklare hvordan idretten fungerer. Aktivitetsguiden legger til rette for et godt første møte med idrettslaget og kan også følge til og fra trening i begynnelsen, til barnet/ ungdommen føler seg trygg i idrettslaget. I dette arbeidet er samarbeid med foreldre vesentlig. De må tilbys informasjon og det må jobbes med motivasjon, veiledning og kulturutveksling.

Dersom idrettslag selv ikke klarer å dekke kostnadene for dem som ikke har råd, må de samarbeide med det offentlige/kommunen, eventuelt idrettsrådene. Idrettslag må vite hvem i kommunen man kan kontakte, og kommunen bør kunne bidra med å dekke barnet/ungdommens kostnader.

Norges idrettsforbund er positiv til forslaget om nasjonalt Fritidskort. Det er viktig at ordningen blir organisert slik at den best mulig bidrar til at målene i Fritidsklæringen nås, og at den blir forutsigbar og bærekraftig.

I Arendal kommune er det etablert et pilotprosjekt i forbindelse med fritidskortet. Arendal idrettsråd og Agder idrettskrets er med i prosjektet og Norges idrettsforbund følger interessert med i hvilke erfaringer som kommer ut av dette prosjektet.

Forslag til hvordan myndighetene kan bidra:

- Bidra til at NAV har dialog med idrettslag for å ivareta kostnader til «alminnelige fritidsaktiviteter» for familier som får sosialstøtte.
- Bidra til at alle kommuner har en kontaktperson for idretten (og andre barne- og ungdomsorganisasjoner) som kan kontaktes når man mistenker at barn/unge ikke deltar i fritidsaktivitet på grunn av økonomi.
- Bidra til at det i kommunene er satt av penger som kan brukes til å dekke kostnader (f.eks. treningsavgift) for enkeltbarn som ellers ville måtte slutte.³
- Bidra til at det er minimum én BUA-ordning eller tilsvarende med gratis utlån av idretts- og fritidsutstyr i hver kommune.
- Sørge for gratis bruk av idrettsanlegg i alle landets kommuner for alle barn og unge under 19 år.
- Sørge for at Fritidskortet gir støtte til ordinære fritidsaktiviteter som går over en lengre periode.
- Sørge for at beløpet som gis gjennom Fritidskortet er stort nok til at det fullt kan dekke kostnadene til ordinær idrettsaktivitet. Eventuelt må det etableres en behovsprøvd ordning som sikrer at de som trenger det får dekket hele kostnaden til ordinær idrettsaktivitet
- Sørge for at den tekniske løsningen for bruk av Fritidskortet er utformet slik at den lett kan brukes av alle.
- Iverksette ekstra tiltak for å sikre at utsatte grupper benytter seg av Fritidskortet på lik linje med andre.
- Sørge for at Fritidskortet ivaretar barns mulighet til å selv velge idretts- eller fritidsaktivitet.
- Evaluere Fritidskortet for å sikre at ordningen bidrar til at flere er med i fritidsaktiviteter.

--

For Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité,
15. april 2020

Håvard B. Øvregård
Seniorrådgiver verdiarbeid

³ Et pilotforsøk for slike ordninger var i utgangspunktet vedtatt i Kapittel 846, Post 61, i Statsbudsjettet for 2019 (Prop 1 S – BLD, side 76): «I arbeidet med Fritidserklæringa har det vore etterspurnad etter ein enkel metode for frivillige organisasjonar og idretten å få dekt kostnader til individuelle utgifter for barn som ikkje har høve til å betale. Departementet føreslår derfor å løyve 10 mill. kroner til å etablere ei pilotordning som skal vare i 2 år, for å få meir erfaring med korleis ei ordning for å dekkje slike utgifter kan administrerast lokalt. Det er mellom anna behov for å få meir erfaring med kor stor etterspurnaden etter ei slik ordning vil vere, korleis ho bør organiserast, og behovet for lokal tilpassing. [...] (Bufdir) får i oppdrag å rekruttere om lag 10 kommunar (eller bydelar i Oslo) til pilotprosjektet. [...]» I revidert statsbudsjett for 2019 ble disse midlene omdisponert til en pilotordning for Fritidskortet.